

MESTNA OBČINA CELJE

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS

Trajnostni razvoj podeželja kot strateškega vira za zagotavljanje stabilnosti in varnosti družbe

BERNARDA TOMINC IN ANDREJ SOTLAR

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

6. 12. 2022

Uvod

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

6. 12. 2022

- Razvoj družbe vs. uniče(va)nje okolja >>> potreba po trajnostnem razvojnem konceptu v vseh sferah družbe
- Naravni viri >>> konflikti (voda, rudnine, zemlja) >>> predmet varnostnih politik
- Strateški varnostni dokumenti RS >>>
 - varovanje in zaščita življenjskega okolja je izjemnega pomena za nacionalno varnost (1993)
 - Vire ogrožanja predstavljajo ... uničevanje okolja, ... gospodarske blokade vključno z energetske krizo, ... (2001)
 - učinkovito varovanje okolja ter ohranjanje naravnih in zagotavljanje strateških virov (2010)
 - ... izredni vremenski dogodki bodo zaostriili pomanjkanje življenjskih virov, kot sta hrana in voda... (2010)
 - Največjo obremenitev za okolje in odločilni vpliv na procese v prostoru, bodo tudi v prihodnje povzročali industrija, energetika, kmetijstvo, promet, poselitev in turizem, ki bodo hkrati še naprej ključni nosilci razvoja in dejavniki zagotavljanja blaginje v družbi (2010).

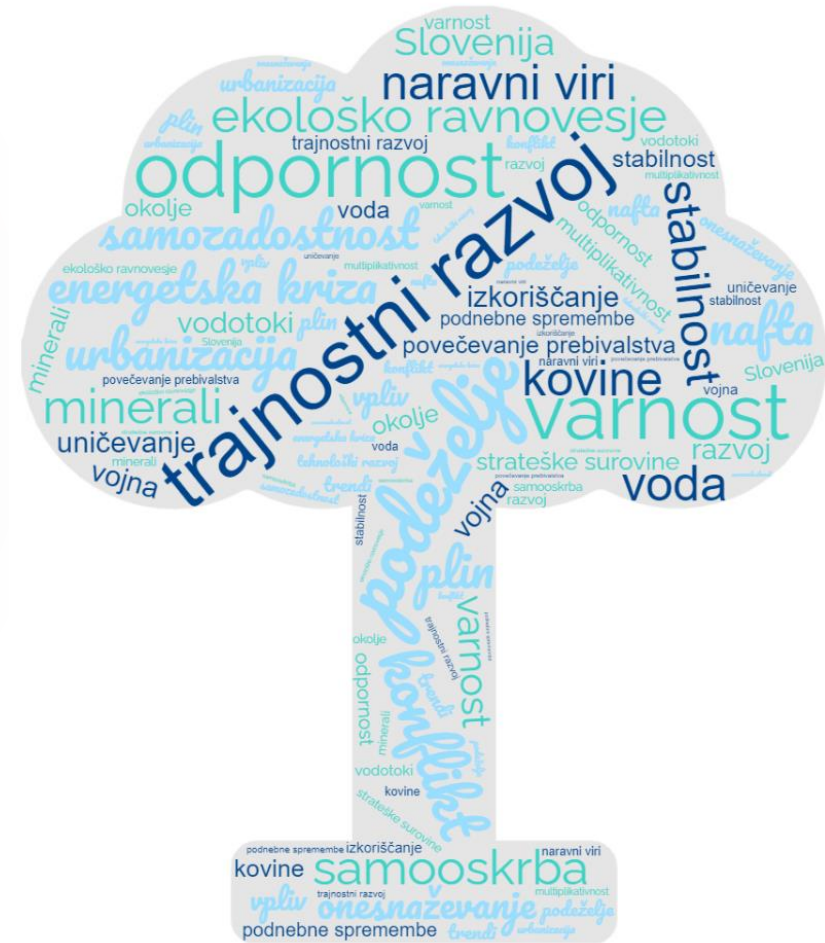

Uvod

- Strateški varnostni dokumenti RS >>>
 - spremenjeni padavinski vzorci in intenzivnejši izredni vremenski dogodki bodo zaostriili pomanjkanje življenjskih virov, kot sta hrana in voda (2019);
 - pomanjkanje vodnih virov oziroma tekmovanje zanje predstavlja resen vir napetosti in tveganje za oborožene konflikte (2019);
 - Z vidika nacionalne varnosti RS je pomembna predvsem stabilna in zadostna oskrba z energetskimi viri in s strateškimi surovinami. Podobno velja tudi za uvoz hrane. Možnost nastanka težav pri oskrbi s kakovostno pitno vodo in z omejenimi naravnimi danostmi za pridelavo varne hrane (2019).

Energetska kriza bi lahko obrnila pogled na podeželje.

Strateški viri podeželja v kontekstu trajnostnega razvoja družbe

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

6. 12. 2022

- Nujnost soočanja z glavnimi izzivi trajnostnega razvoja na globalni ravni:
 - zagotavljanje energije, vode in drugih mineralov, potrebnih za podporo gospodarske rasti, zadovoljevanje osnovnih potreb po hrani, gorivu in vodi za rastoče svetovno prebivalstvo, vse to pa ob hkratnem obvladovanju okoljskih omejitev in posledic
- EU >>> ohranitev pomembne vloge podeželja za človeka
 - »Podeželje je tkivo naše družbe in srčni utrip našega gospodarstva. Je osrednji del naše identitete in našega gospodarskega potenciala. Negovali in ohranjali bomo svoje podeželje ter vlagali v njegovo prihodnost.«

A new **rural scenario:**

SGDs

2030 Agenda

LEADER

Zagotavljanje varnosti skozi trajnostni razvoj podeželja

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

6. 12. 2022

- podeželje vpliva na varnost, dostopnost in kakovost hrane ter določa kakovost bivanja in prostora za prosti čas ter opredeljuje stanje okolja in narave
- Hrana
 - Varnost prehranske verige
 - Revščina in lakota pred zagotavljanje varnosti postavljata številne izzive: migracije, protesti, množični neredi in kriminaliteta, zatekanje k nasilju, oboroženi konflikti in vojno (francoska revolucija, arabska pomlad...).
 - prehranska (ne)varnost kot strategija vodenja vojne (Ukrajina 2022, Leningrad zSV, Sirija, Jemen in Južni Sudan...)
 - Vodni viri in prehranska varnost
 - Namakalni sistemi, predelovalna ind. ...

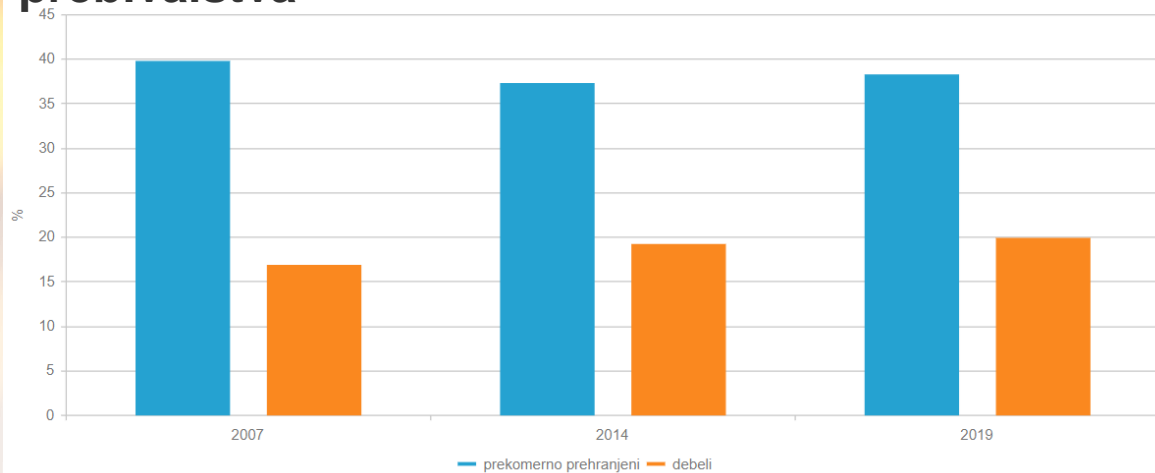

- **Cilj 2 SGD : prehrambni in kmetijski sektor**
 - ključne rešitve za razvoj družbe
 - opolnomočenje malih kmetov; odporne kmetijske prakse
- **Slovenija in cilj 2 SGD**
 - delež čezmerne prehranjenosti se povečuje
 - delež kmetijskih zemljišč z ekološko pridelavo ali v preusmeritvi v ekološko pridelavo se je s 4,6 % leta 2007 povečal na 10,35 % leta 2019
 - Trend antropogenih emisij amonijaka v zrak iz kmetijstva se počasi zmanjšuje (s 17.938 mg leta 2009 na 16.626 mg leta 2019)
- **Slovenija in cilj 6 SGD: voda**
 - Odvisnost kmetijskega sektorja od vode
 - Onesnaženost vodotokov se zmanjšuje

Prekomerna prehranjenost in debelost odraslega prebivalstva

Prekomerna prehranjenost in debelost odraslega prebivalstva, Slovenija

Državna proračunska sredstva za raziskovalno-razvojno dejavnost namenjena kmetijstvu, Slovenija

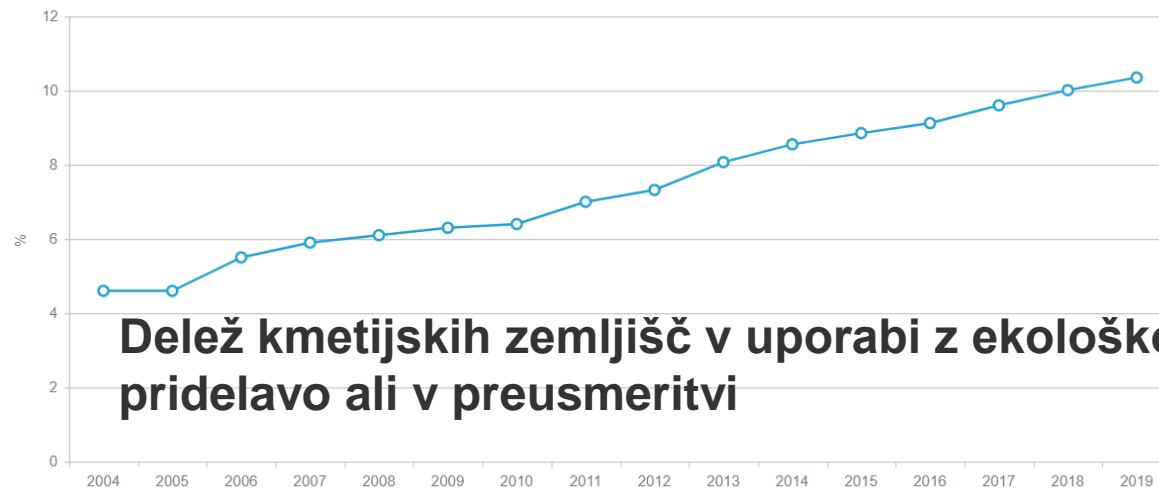
Državna proračunska sredstva za raziskovalno-razvojno dejavnost namenjena kmetijstvu

Emisije amoniaka iz kmetijstva, Slovenija

Emisije amonijaka iz kmetijstva

Delež kmetijskih zemljišč v uporabi z ekološko pridelavo ali v preusmeritvi, Slovenija

Delež kmetijskih zemljišč v uporabi z ekološko pridelavo ali v preusmeritvi

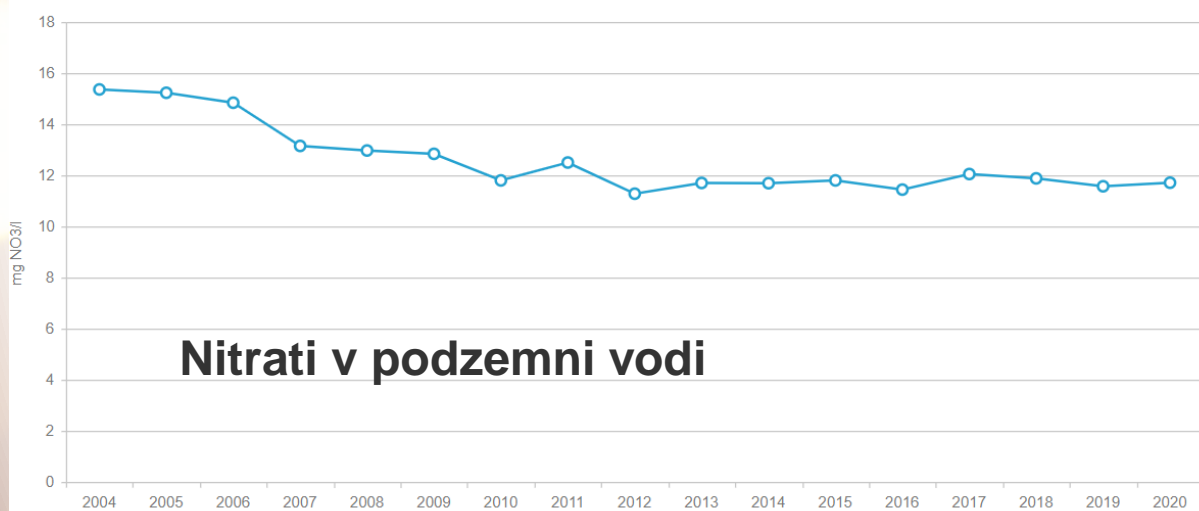
Delež prebivalstva, ki v svojem gospodinjstvu nima osnovne sanitarne opreme (kadi ali prhe, stranišča na izplakovanje) po statusu tveganja revščine, Slovenija

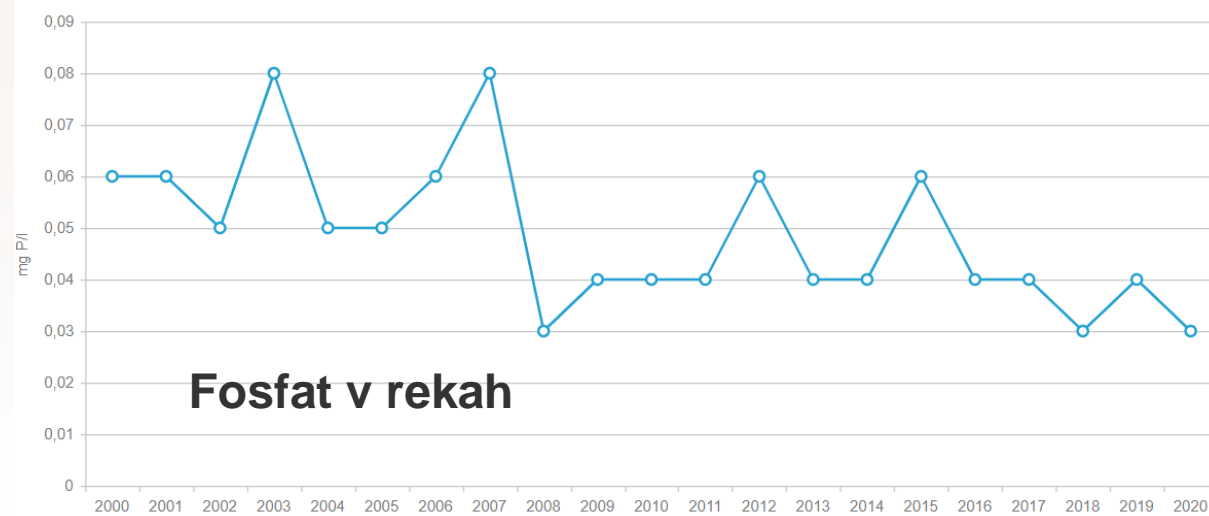
Prebivalstvo priključeno na komunalne čistilne naprave z vsaj sekundarno stopnjo čiščenja, Slovenija

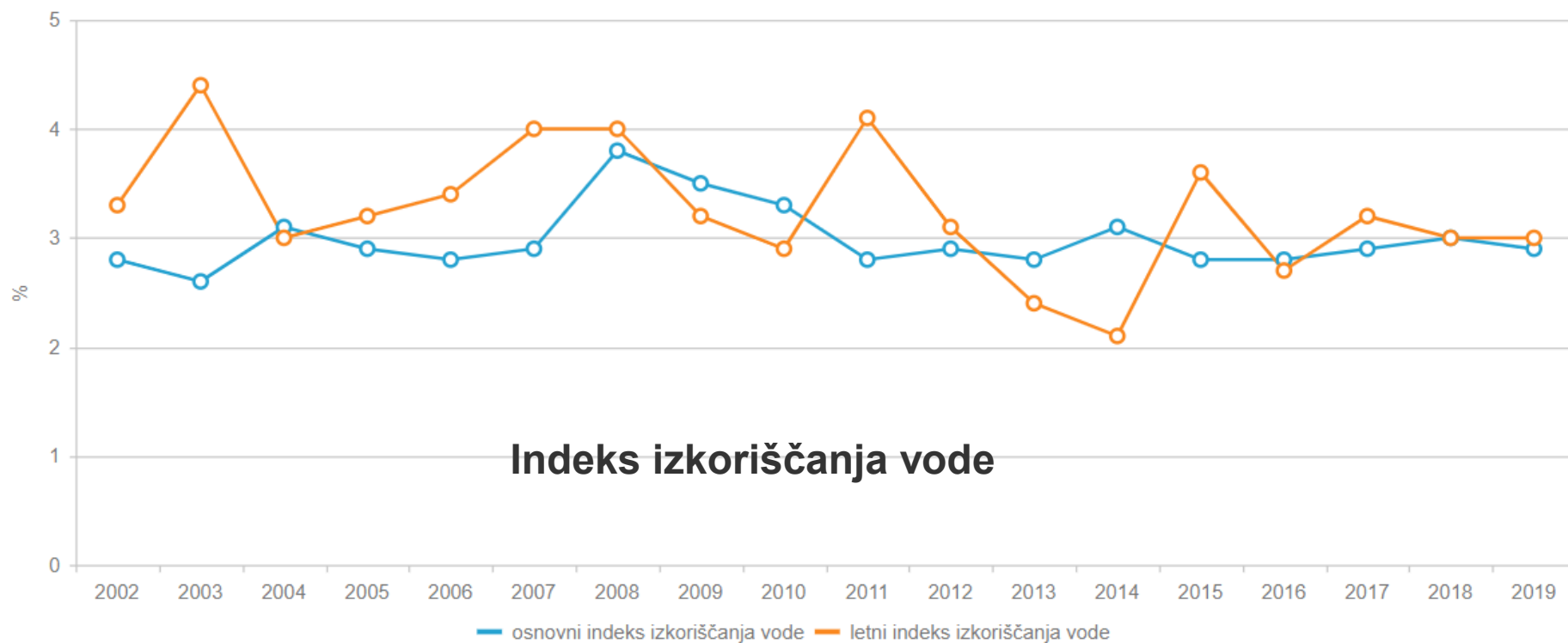
Nitrati v podzemni vodi, Slovenija

Fosfat v rekah, Slovenija

Indeks izkoriščanja vode, Slovenija

Zagotavljanje varnosti skozi trajnostni razvoj podeželja

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

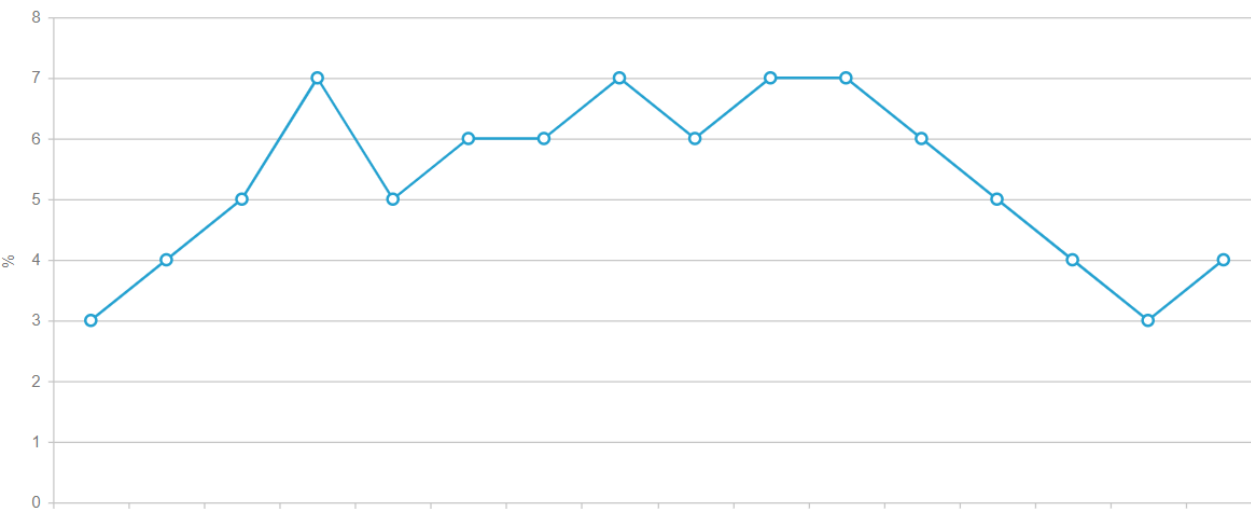
6. 12. 2022

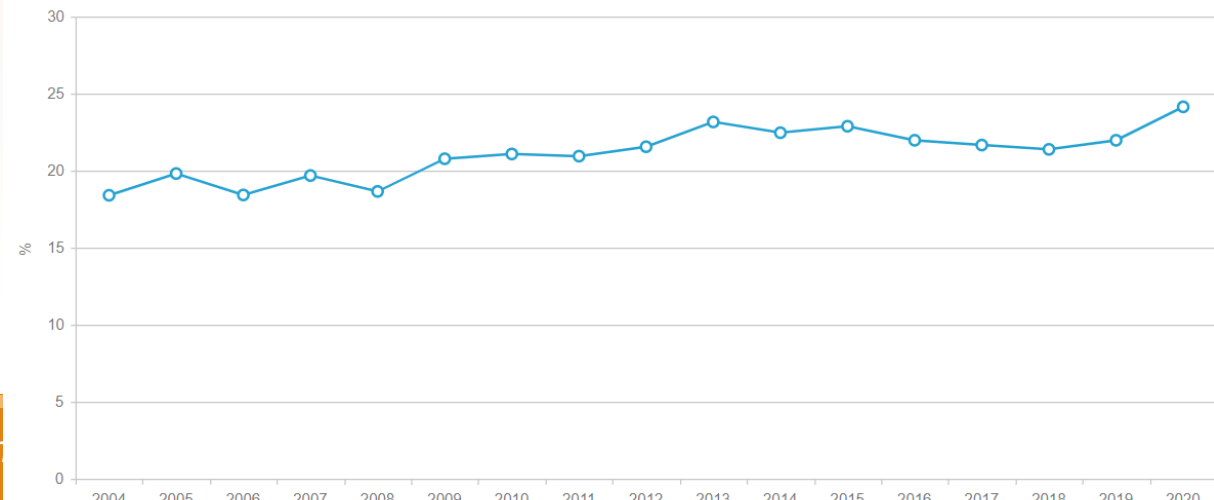
- Energetika
 - energetska revščina/energetska kriza
 - energetika nudi podeželju razvojne priložnosti
 - lokalne energetske skupnosti
 - Slovenija (2021): zagotavlja 53 % potreb po energentih z domačimi viri
- elektrika:
 - Poraba električne energije v Sloveniji - 34 % iz obnovljivih virov energije
- les:
 - kot energent je cenejša izbira
 - gozdovi pokrivajo 58,2 % površine oz. 1.180.281 hektarjev
- nafta in plin
 - Varnostni izzivi ob pomanjkanju energentov
 - v Sloveniji smo popolnoma odvisni od uvoza

- **Cilj 7 SGD** : cenovno dostopna, zanesljiva, trajnostna in sodobna energija za vse
 - omogoča razvoj gospodarstva in delovnih mest, hkrati pa bolj trajnostne, pravične in vključujoče skupnosti ter večjo odpornosti pred podnebnimi spremembami
 - Vojna v Ukrajini ogroža napredek gospodarstva zaradi nestabilnosti energetske oskrbe
- **Slovenija in cilj 7 SGD**

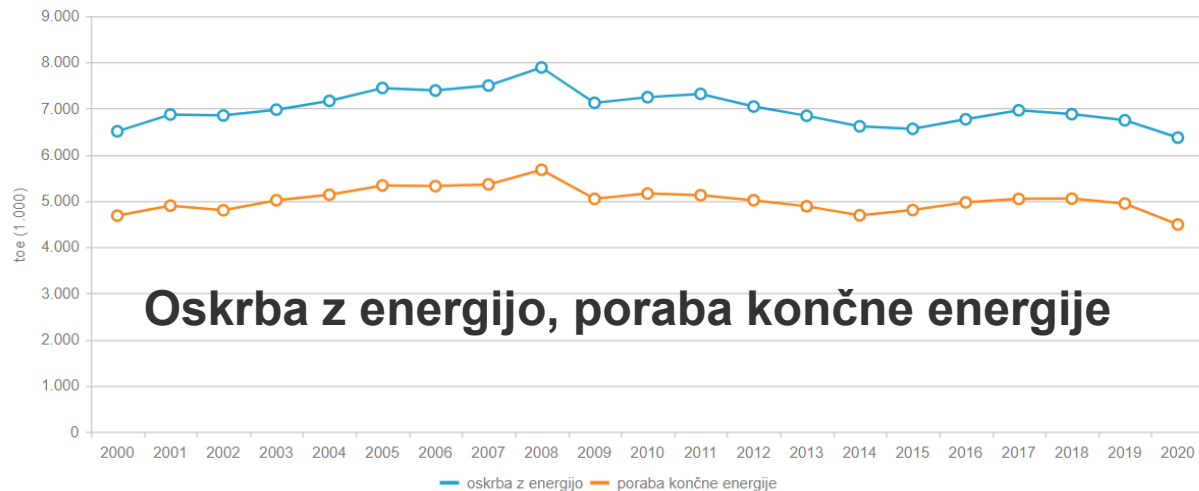
Delež gospodinjstev, ki si ne morejo privoščiti primerno ogrevanega stanovanja, Slovenija

Delež energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi energije, Slovenija

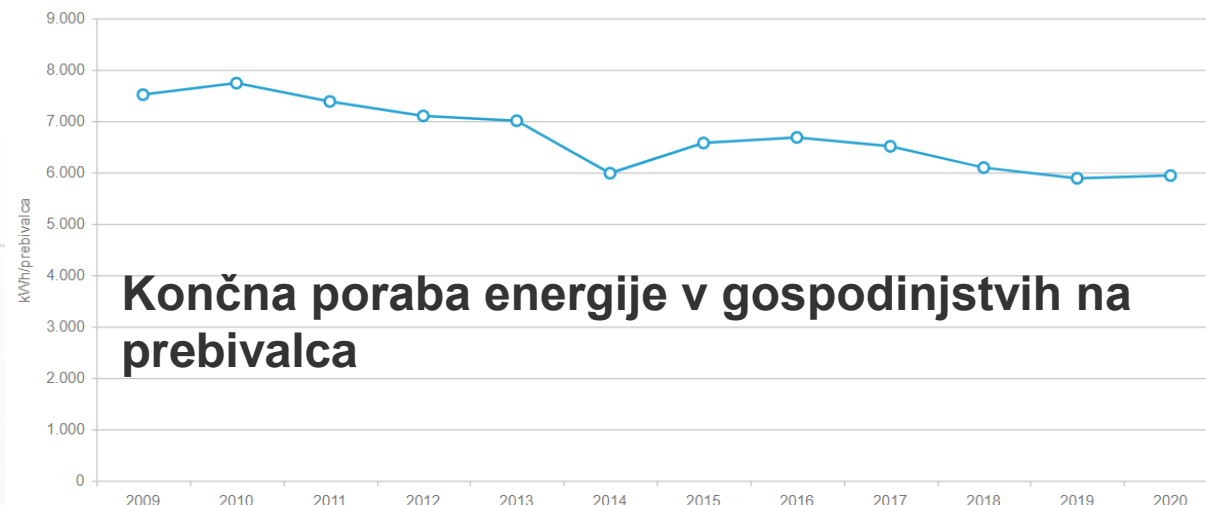

Oskrba z energijo, poraba končne energije, Slovenija

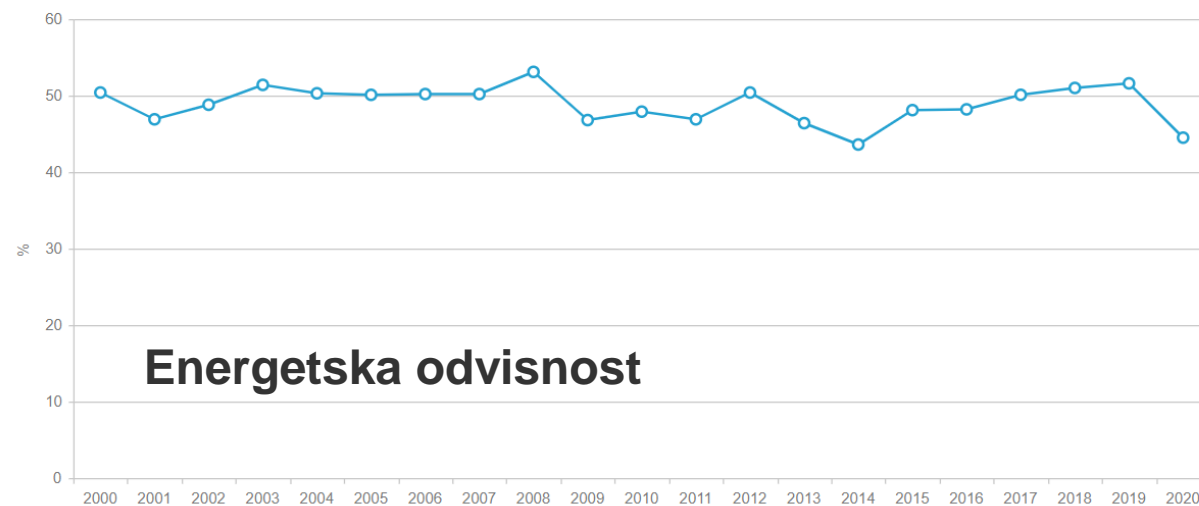
Oskrba z energijo, poraba končne energije

Končna poraba energije v gospodinjstvih na prebivalca, Slovenija

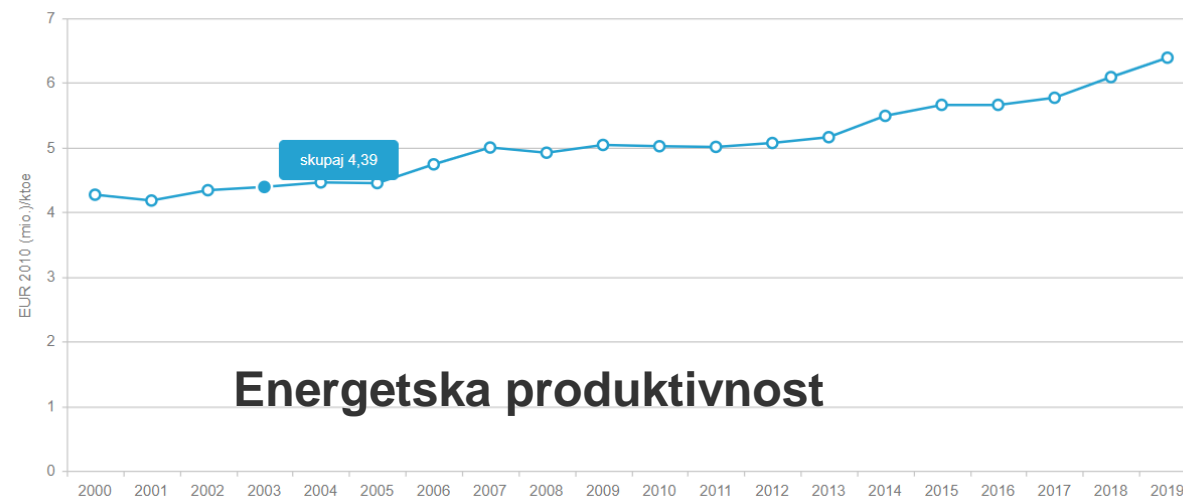
Končna poraba energije v gospodinjstvih na prebivalca

Energetska odvisnost, Slovenija

Energetska odvisnost

Energetska produktivnost, Slovenija

Energetska produktivnost

Namesto zaključka – odpornost podeželja kot strateška prednost družbe

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

6. 12. 2022

- uporaba virov s podeželskih območij za povečanje blagostanja
- Varnost podeželja je najbolj ogrožena zaradi naravnih nesreč, katerih intenzivnost in pogostnost se povečujeta zaradi podnebnih sprememb
- **Da bi dosegli odpornost celotne družbe, je treba zagotoviti odpornost podeželja na glavne varnostne izzive, ne glede na to (ali prav zato), da že zdaj podeželske skupnosti v primerjavi z mestnimi kažejo večjo odpornost po nesrečah.**

